

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційні логістичні рішення у зміцненні економічної безпеки бізнесу в умовах війни / Н. Волкова та ін. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 11(21). URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-11\(21\)-494-510](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-11(21)-494-510)(дата звернення: 15.04.2026).
2. Перший бізнесовий. Як змінюється логістика під час війни. *UKR.NET*. URL: <https://www.ukr.net/news/details/economics/116806557.html>(дата звернення: 15.04.2026).
3. Про затвердження Порядку логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності : Постанова Каб. Міністрів України від 27.12.2018 № 1208 : станом на 27 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1208-2018-п#Text>(дата звернення: 15.04.2026).
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII : станом на 4 берез. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>(дата звернення: 15.04.2026).
5. Тесніков О., Фурсова В. Напрямки розвитку військової логістики в Україні в умовах воєнного стану як фактору її економічної безпеки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-111>(дата звернення: 15.04.2026).
6. Koval K., Tieliehin O. Logistics in war: key challenges and ways to counter threats. *Problems and prospects of economics and management*. 2025. № 1(41). С. 167–178. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1\(41\)-167-178](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-167-178)(дата звернення: 15.04.2026).

ХАНДУСЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу 206 навчальної групи навчально-наукового інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ

ПОШТАРЕНКО ІННА ВАЛЕРІЙВНА
доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії в галузі права

**НОВІТНІ ПІДХОДИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНУ КАЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(ст. 111-1 ККУ)**

Внесення статті 111-1 до Кримінального кодексу України стало реакцією на виклики повномасштабної війни з боку російської федерації по відношенню до України. Метою криміналізації є захист атрибутів української державності, оскільки їх вразливість спонукає до створення прямих загроз національній безпеці.[3] Колабораціонізм для вітчизняної правової системи є новим поняттям, що створює необхідність для напрацювання нової судової практики.[1] Стаття є надзвичайно казуїстичною (деталізованою), має багато складів окремих кримінально-караних діянь, що може призвести до проблем кваліфікації.[3]

Для розуміння важливості національної безпеки підходить вислів «безпека держави – безпека людини». [3]

Склад кримінального правопорушення є формально – матеріальним, зазвичай він є формальним, але частина 4 статті є матеріальним. Залежно від частини правопорушення залежить чи є це кримінальним проступком чи злочином.

Суспільні відносини на які посягає об'єкт кримінального правопорушення є основи національної безпеки України.

Суб'єктом кримінального правопорушення згідно частини 2 статті 18 Кримінального кодексу є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа, тобто громадянин України, який перебуває на окупованій території.

На відміну від суб'єктивної сторони статті 111 Кримінального кодексу України де обов'язковою є мета заподіяння шкоди державі, тобто прямий умисел, то у статті 111-1 цілеспрямованість може бути відсутня, тому умисел може бути й непрямий. [2]

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони є вчинення діяння саме в умовах окупації або у прямому зв'язку з нею. [3]

Характеристика окремих форм калабораційної діяльності:

Частина перша передбачає публічне заперечення агресії, якщо це робиться в мережі «інтернет», діяння кваліфікується за частиною 3 статті 436-2 Кримінального кодексу України, оскільки інтернет є ширшим поняттям розуміння електронних ЗМІ. [2]

Частина третя передбачає відповідальність за пропаганду у закладах освіти та впровадження російських стандартів освіти. [3]

За частиною четвертою настає відповідальність за передачу матеріальних ресурсів або діяльність у співпраці з ворогом. Злочин вважається закінченим з моменту фактичного початку виникнення господарських відносин. [3]

Шоста частина статті містить заборону на організацію політичних заходів спрямованих на підтримку держави агресора. При кваліфікації, якщо є умисел державної зради – застосовується стаття 111 Кримінального кодексу України, а якщо такого умислу нема – застосовується стаття 111-1. [2]

Розмежування статті 111-1 Кримінального кодексу України із суміжними складами злочинів:

Стаття 111 Кримінального кодексу передбачає відповідальність за державну зраду. В той же час стаття 111-1 Кримінального кодексу вказує різні форми здійснення колабораційної діяльності, що є також формами державної зради, але це дає можливість створення ідеальної сукупності [3].

Під час конкуренції статей 111-2 та 111-1 потрібно врахувати, що ключовою відмінністю пособництва є активна акумуляція (збирання, перевезення) чужих ресурсів для допомоги ворогу. [3] Суб'єкти мають відмінності, а саме у статті 111-2 він є іноземцем або особа без громадянства, але крім громадян рф, а також пособництво не вимагає зв'язку саме з окупаційними органами влади. [2]

Об'єкт статті 436-2 є безпека людства, яка охоплює і національну безпеку. Діяння у формі виправдування або заперечення поглинає аналогічні дії за частиною 1 статті 111-1. [3]

Трапляються випадки коли до кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність притягують фактично особу, яка була примусово залучена до праці на окупаційну адміністрацію. Такі ситуації потребують ретельного дослідження, щоб не притягнути до відповідальності невинного, на цьому також наголошує Рада Європи.

Громадянин, якого примусово залучають працювати на окупаційну владу не повинен відповідати на рівні того, який погодився на таку працю добровільно. Тому під час розслідування потрібно ретельно перевірити всі обставини та мотивації кожного суб'єкта.

Українська *Гельсінська* спілка наголошує, що особи, які були засуджені заочно мали право для повторного розгляду справи. [1] У статті 6 Європейської конвенції з прав людини зазначено що захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя, тобто під час заочного розгляду повинен бути присутній захисник, також при появі особи, вона має право на справедливий та публічний суд, згідно тієї ж статті конвенції [3].

Стаття 111-1 Кримінального кодексу України є необхідним інструментом для захисту національної безпеки в умовах війни. Головною відмінністю від державної зради, стаття 111 Кримінального кодексу України – можлива відсутність прямого умислу. Суб'єкт є специфічним, а саме громадянин України в умовах окупації.

Судова практика має чітко розділяти добровільну співпрацю та примусову працю, а також під час заочних судів необхідно суворого дотримуватись стандартів ЄСПЛ, щоб не постраждали невинні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховний Суд: Питання щодо визначення юрисдикції спорів про стягнення збитків, завданих внаслідок збройної агресії РФ, обговорили під час круглого столу, URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1588565>.

2. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та злочинів, пов'язаних із війною: інтерв'ю з тренерами : вебсайт / Тренінговий центр прокурорів України. URL: <https://ptcu.gp.gov.ua/uk/czentr-znan/intervyu-z-treneramy/kvalifikacziya-kryminalnyh-pravoporushen-protu-osnov-naczionalnoyi-bezpeky-ta-zlochyniv-povyazanyh-iz-vijnoyu/>.

3. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. Актуальні правові позиції щодо кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України, URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/rizne/1.pdf.

ХАРУН ОЛЕГ МАРКОВИЧ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

КРУПОДЕР ДМИТРО ІГОРОВИЧ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ ПРОВЕДЕНИХ ДІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДРОЗДІЛІВ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України докорінно змінила уявлення про роль інженерної підтримки в сучасному конфлікті. Досвід бойових дій підрозділів Державної прикордонної служби України та Збройних Сил України засвідчив: інженерна підтримка перетворилася з обслуговуючого елемента на стратегічний чинник виживання та ключовий інструмент нівелювання чисельної переваги ворога[1].

Сьогоднішнє поле бою характеризується тотальним контролем БПЛА, масованим застосуванням високоточної зброї та засобів РЕБ. У таких умовах старі схеми фортифікації та мінування не просто втрачають ефективність – вони стають небезпечними для особового складу. Виживання підрозділів тепер залежить не лише від товщини перекриття бліндажа чи кількості встановлених мін, а від здатності командирів до швидкої адаптації, нестандартних рішень та безперервного навчання[2].

Алгоритм аналізу проведених дій щодо інженерної підтримки розроблений як відповідь на виклики сучасної війни. Його основою є інтеграція військового процесу прийняття рішень, адаптованого до стандартів НАТО, із реальним бойовим досвідом, здобутим підрозділами Державної прикордонної служби України, а метою алгоритму є об'єктивне оцінювання ефективності інженерної підтримки, виявлення недоліків у плануванні та застосуванні підрозділів, а також розробка рекомендацій для підвищення живучості військ у майбутніх операціях [3]. Алгоритм аналізу проведених дій базується на трьох принципах:

- відмова від шаблонів: кожне рішення на виконання задач інженерної підтримки – має бути унікальним результатом аналізу місцевості, погодних умов та тактики противника[4].

- циклічність управління: управління інженерною підтримкою начальником інженерної служби (далі – НІС) не завершується розробкою бойових документів, вона триває через постійне уточнення обстановки та обов'язковий аналіз проведених дій[5].